

МЕТОДОЛОГІЯ ТА МЕТОДИ СОЦІОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

УДК 316+37.013.78

DOI <https://doi.org/10.24195/spj1561-1264.2025.2.30>**Борінштейн Євген Руславович**

доктор філософських наук, професор,
завідувач кафедри філософії, соціології та
менеджменту соціокультурної діяльності
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-0323-4457

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ СОЦІОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Актуальність дослідження. Сучасна соціальна практика показує, що сьогоденні знання стикається з необхідністю формування нових, більш адекватних стану суспільства і соціального знання, методологічних підходів до сформованих в соціології традицій дослідження соціальних проблем. У нашому дослідженні така складна ситуація розглядається, виходячи з реалій потреб не тільки соціології, а й теорії прикладних соціальних наук, професійно спрямованих на успішне подолання кризових явищ сучасного життя, що локалізуються на мікро-, мезо – або макросоціальному рівнях і залежать від цінностей і моралі суспільства, соціуму, особистості.

Метою роботи є вивчення особливостей організації та проведення соціологічних досліджень, виявлення можливостей використання методів, прийомів і процедур традиційних соціологічних досліджень для оперативного, достовірного і конкретного вирішення важливих соціальних проблем. **Об'єкт** статті – процес організації та проведення соціологічного дослідження. В якості **предмету** роботи ми виділяємо проблемні питання, особливості організації та проведення соціологічного дослідження.

Теоретико-методологічними основами дослідження є діалектичний метод пізнання, аксіологічний і герменевтичний методи. Автором використовуються об'єктивістський і суб'єктивістський підходи, структурно-функціональний, системний та інтегральний підходи. Також робота спирається на принципи емпіризму, розроблені в американській соціології.

Результати. Проблеми забезпечення можливості реалізації принципів організації та проведення соціологічних досліджень – оперативності, достовірності, інформації, конкретності результатів, зв'язку практики з теорією – необхідно розглядати, виходячи із загальної концепції про єдність методологічних, методичних та організаційних аспектів досліджень. Методологічні принципи організації та проведення соціологічних досліджень – оперативність і достовірність інформації – виступають в якості діалектичного протиріччя. Це протиріччя може бути знято на організаційному, аналітичному, інструментальному та методичному рівнях шляхом врахування аксіологічної та моральної складових організації та здійснення соціологічних досліджень.

Ключові слова: соціологія, соціологічні дослідження, програма соціологічного дослідження, соціальна проблема, мета, завдання, об'єкт предмет, гіпотеза, сітловий графік, аксіологія, цінності, ціннісні орієнтації, мораль, моральність, соціалізація.

Вступ. Процеси, що відбуваються в сучасному світі, глибокі та радикальні трансформаційні процеси у всіх сферах суспільного життя вимагають більш сучасного наукового забезпечення. У зв'язку з цим можемо фіксувати зростання значення точної організації та проведення соціологічних досліджень, і використання в сучасному суспільстві, спрямоване на вирішення нагальних

проблем, що набуває особливої актуальності. Тому сьогодні стала з усією виразністю усвідомлюватися важливість практично-раціонального вирішення проблем за допомогою соціологічних досліджень. Громадська думка населення, різноманітні вектори його спрямованості, багато різноманітних аспектів життя соціуму переважно досліджуються саме шляхом використання різних видів соціологічних досліджень.

У суспільстві XXI століття спостерігається збільшення різноманітності прикладних соціологічних досліджень, що призводить до такого факту: форми і методи соціологічних досліджень необхідно швидко удосконалювати. Однак ще недостатньо, на наш погляд, розглядається специфіка організації та проведення соціологічних досліджень, а саме: проблемні питання методології, загальні принципи організації та проведення соціологічних досліджень, оцінки та інтерпретація отриманих результатів у комплексі. Це призводить до того, що представники різних наук: філософи, культурологи, юристи, журналісти, психологи, педагоги, політологи та інші, користуються даними результатів соціологічних досліджень, а іноді і проводять їх (що неправильно, оскільки вони не володіють достатніми знаннями і досвідом, спотворюючи дані та інтерпретацію результатів!). Все це визначає актуальність вивчення проблемних питань організації та проведення соціологічних досліджень.

Треба зазначити, що в Україні приблизно 70% соціологічних досліджень проводиться за вибірками безпосередньо на рівнях адміністративних районів та областей. Але їх регіональна специфіка ще вивчена недостатньо. Також недостатньо вивчено особливості проведення різноманітних соціологічних досліджень з метою вивчення громадської думки в складних автономних державних утвореннях, що також визначає актуальність представленого дослідження.

Мета і завдання дослідження. Метою роботи є вивчення особливостей організації та проведення соціологічних досліджень, виявлення можливостей використання методів, прийомів і процедур традиційних соціологічних досліджень для оперативного, достовірного і конкретного вирішення важливих соціальних проблем. Відповідно до мети дослідження сформульовані його завдання: обґрунтувати систему організації та проведення соціологічних досліджень у сучасному суспільстві; дати визначення поняття «соціологічне дослідження», розкрити критерії соціологічного дослідження та його складові частини; 3) вивчити основні елементи програми соціологічного дослідження і розкрити їх взаємозв'язок.

Об'єкт і предмет дослідження. Об'єкт роботи – процес організації та проведення соціологічного дослідження. В якості предмету статті ми виділяємо проблемні питання, особливості організації та проведення соціологічного дослідження.

Теоретико-методологічні основи дослідження. При проведенні роботи нами враховувалися розроблені в класичній соціології об'єктивістський і суб'єктивістський підходи до організації та проведення соціологічних досліджень. Об'єктивістський підхід передбачає, що досліджувана соціальна проблема існує як об'єктивна і негативна умова в структурі суспільства, отже, необхідно широкий опис причин виникнення соціальних проблем і їх кількісних характеристик. Він включає підходи соціальної патології (Ч. Ломброзо та інші), соціальної дезорганізації і аномії (Е. Дюркгейм), девіантної поведінки і дисфункцій (Т. Парсонс, Р. Мертон, Р. Нісбет), теорію раціонального вибору (Д. Меніса і Д. Уестхьюза), а також сучасні конфліктологічні (починаючи з К. Маркса) підходи. Суб'єктивістський підхід зосереджується на тому, хто і яким чином ідентифікує соціальну ситуацію як соціальну проблему, вважаючи, що соціальною проблемою є те, що люди вважають соціальними проблемами. Він ґрунтується на: конфліктно-ціннісному підході (Р. Фуллер і Р. Майерс), інтеракціоністському підході соціетального визначення проблеми (Г. Блумер), теорії стигматизації (Г. Беккер, Е. Лемерт), конструктивістському підході (М. Спектор, Дж. Кітсьюз, Дж. Бест). Іншою важливою складовою проблемної області нашого дослідження є загальні та окремі соціологічні теорії, котрі або стосуються в деякій своїй частині соціальних проблем, або основні ідеї яких можна використовувати при розробці методів аналізу і вирішення соціальних проблем. Тут можна вказати на загальну теорію систем (Л. Берталанфі), системні концепції (Н. Луман, Т. Парсонс, Р. Мертон), теорію соціальних змін (П. Штомпка

та інші), теорію справедливості (Д. Роулз, К. Поппер, Ф. Хайек та інші), соціологічну версію економічної теорії раціонального вибору (Дж. Коулмен та інші), ідеї конструктивістського структуралізму (П. Бурдьє, Р. Ленуар та інші), структуралістські та акціоністські концепції (М. Арчер, Е. Гідденс, А. Турен та інші) і так далі.

Також необхідно відзначити внесок сучасних українських вчених в аналіз проблемних питань організації та проведення соціологічних досліджень. Тут потрібно визначити праці О. Богдан [1], Є. Борінштейна [2], О.Вишняка [3], Є. Головахі, Н. Паніної [4], В. Пилипенко [5]. Застосування даних теорій до дослідження соціальних проблем дозволяє широко використовувати теоретичний арсенал сучасної соціології.

Теоретико-методологічною базою дослідження є діалектичний метод пізнання, що передбачає розгляд досліджуваного явища комплексно, з точки зору його виникнення, становлення і розвитку. У дослідженні знайшли своє застосування аксіологічний і герменевтичний методи наукового пізнання. Автором використовується структурно-функціональний підхід, що дозволяє описати функції різних соціальних інститутів. Також робота спирається на принципи емпіризму, розроблені в американській соціології. Системний та інтегральний підходи надали можливість вироблення єдиної концепції організації та проведення соціологічних досліджень.

Результати дослідження. Під соціологічним дослідженням ми розуміємо систему методологічних, методичних та організаційних процедур, пов'язаних між собою єдиною метою. Необхідно розуміти, що соціологічним називається таке дослідження, де одні соціальні явища пояснюються за допомогою інших соціальних явищ. Як тільки соціолог намагається пояснити соціальні факти, звертаючись до психологічних, історичних, мовних чи інших причин, він виходить за рамки соціології, займаючись міждисциплінарним дослідженням. У соціологічного дослідження є чітко визначені критерії, а саме:

- соціологічне дослідження відображає конкретну науку – соціологію і всі знання, соціальні факти і механізми, розроблені даною наукою;
- соціологічне дослідження цікавиться тільки колом проблем, окреслених в предметі соціології;
- соціологічні дослідження проводять тільки професійно навчені люди;
- джерелами соціологічного дослідження є спеціалізована наукова література та професійна підготовка.

Прийнято вважати, що єдиної схеми соціологічного дослідження не існує. Вибір методу дослідження обумовлюється специфікою поставленої мети, завданнями, контекстом проблеми, матеріальними можливостями, часовими рамками.

Мета соціологічного дослідження – отримання соціальних показників, які можуть сприяти поліпшенню вивчення будь-якого явища. Мета соціологічного дослідження прямо спрямована на виявлення соціальних проблем і пошук типового рішення.

Методологія соціологічного дослідження (область загальної стратегії, загальна техніка) – сукупність відповідних передумов і принципів організації та здійснення соціологічного дослідження на теоретичному і практичному рівнях. «Методологія» є збірним загальним терміном, що має на увазі систему принципів і способів організації і побудови теоретичної та практичної діяльності. Методологія соціологічного дослідження спрямована на навчання всьому процесу дослідження. До методології соціологічного дослідження відноситься: складання програми; осмислення проблеми, мети і завдань; формулювання гіпотези; визначення структури вибірки; аналіз результатів дослідження, формулювання висновків; табличне і графічне представлення даних і т. д.

Методика соціологічного дослідження (тактика дослідження, конкретна складова) – сукупність прийомів, процедур і операцій теоретичного і практичного пізнання соціальної реальності. До методичних інструментів відносять: методи збору соціальної інформації; характеристику і аналіз вибірки; способи побудови соціальних показників; вибір інструментарію, використовуюваного для проведення соціологічного дослідження; визначення напрямків практичного використання результатів.

Організація соціологічного дослідження забезпечує розробку чіткої системи розподілу праці між членами дослідницького колективу, навчас встановленню контролю за ходом і процесом дослідження.

Соціологічне дослідження включає в себе чотири послідовно взаємопов'язаних етапи:

I. Підготовка дослідження. Будь-яке соціологічне дослідження починається з розробки теоретичної концепції, обмірковування цілей, складання програми і плану дослідження, визначення засобів, способів і термінів обробки соціальної інформації, підготовки аналітичних процедур.

II. Збір первинної соціальної інформації. На даному етапі збираються відомості (записи дослідників, виписки з документів, окремі відповіді на питання і так далі), що підлягають подальшій обробці. Проводиться попередня проба («пілотаж») окремих методів отримання первинної інформації, та організації масового збору даних.

III. Підготовка зібраної інформації до обробки та її обробка. Анкети перевіряються на предмет контрольних питань, відповідність відповідей необхідним завданням і т.д. після чого інформація кодується і обробляється за допомогою комп'ютерної та іншої обчислювальної техніки.

IV. Аналіз обробленої інформації, підготовка наукового звіту за підсумками дослідження, формулювання висновків і рекомендацій для замовника. Аналіз даних проводиться по порядку завдань. Науковий звіт повинен включати: виклад цілей і завдань дослідження; формулювання і обґрунтування проблеми; опис основних процедур збору даних; обґрунтування типу вибірки; характеристику гіпотези або гіпотез з докладним поясненням їх підтвердження-непідтвердження; зіставлення отриманих даних з раніше відомими; теоретичні та практичні висновки; рекомендації з приводу вивчених проблем, проведення подальших соціологічних досліджень подібної спрямованості; додатки у вигляді комбінованих таблиць та інших даних, на які дослідник вважає за необхідне звернути увагу.

Програмою соціологічного дослідження є документ, який розкриває досліджувану проблемну ситуацію та процедуру її вивчення. Слід зазначити, що програма соціологічного дослідження має чітко розроблену структуру. Будь-які перестановки або відсутність обов'язкових елементів програми ведуть до порушення логіки дослідження і роблять некоректними результати дослідження.

Основні елементи програми соціологічного дослідження

Формулювання та обґрунтування проблеми соціологічного дослідження. Безпосереднім приводом до проведення соціологічного дослідження служать соціальні відхилення від загальноприйнятих норм у розвитку соціальної групи, соціуму, суспільства. Протиріччя, що виникли, створюють проблемну ситуацію, для вирішення якої необхідні конкретні соціологічні знання і відповідні рішення, які можуть бути отримані тільки в результаті соціологічного дослідження.

Проблемна ситуація – це стан у розвитку соціального об'єкта, що характеризується нестійкістю, невідповідністю його функціонування потребам подальшого розвитку. Слід розуміти важливість діагнозу проблемної ситуації, оскільки від кваліфікації її серйозності, гостроти, особливостей, швидкості розвитку залежить визначення суті конкретної проблеми, спрямованість і час проведення дослідження.

Проблема уявляє собою невідповідність поточного стану бажаному, тобто своєрідне розбіжність між тим, що хотілося б бачити в певний момент, що необхідно отримати (мати), і тим, що є в дійсності. Проблема є формою наукового відображення проблемної ситуації, обґрунтуванням, чому та чи інша проблемна ситуація є проблемою. Як правило, про існування проблеми суспільство дізнається з деяких проявів соціальних відхилень, коли соціальні процеси розвиваються не так, як нам того хотілося. Наприклад, економічна криза, зростаюча кількість психічних відхилень, самогубств, зменшення прибутку і тому подібне. Опис проблеми передбачає не тільки виклад її специфіки, а й виявлення найбільш ймовірних причин виникнення відхилень.

Вирішити наукову проблему – означає отримати нове знання, створити нову наукову модель, що пояснює те чи інше соціальне явище.

Визначення цілі дослідження. *Мета* соціологічного дослідження формулюється таким чином, щоб вирішити поставлену проблему. Мета соціологічного дослідження являє собою модель очікуваного кінцевого результату вирішення проблеми, який може бути досягнутий тільки за допомогою проведення дослідження. Орієнтація на поставлену в програмі мету служить необхідним критерієм ефективності вжитих теоретичних, методичних та організаційних процедур.

Формулювання завдань дослідження. Визначення мети дозволяє скласти завдання, які є як би сходами для сходження до мети. Якщо головна мета одна, то завдань безліч. Завдання підпорядковані цілі і сприяють вирішенню проблеми. *Завдання соціологічного дослідження* – конкретні вимоги до аналізу та вирішення сформульованої проблеми. Вони служать засобом реалізації мети.

Визначення об'єкта дослідження. *Об'єкт дослідження* – носій даної проблемної ситуації. *Об'єктом соціологічного дослідження* уявляється конкретна область соціальної реальності, сфера діяльності суб'єкта суспільного життя, яка включена в процес наукового пізнання. Об'єктом соціологічного дослідження зазвичай виступають соціальні норми і соціальні відносини, їх зв'язки, діяльність людей і умови, при яких вона здійснюється. Якщо об'єктами соціологічного дослідження є діяльність людей і умови цієї діяльності, то одиницями спостереження, як правило, виступають носії цієї діяльності – люди. Одиницею спостереження в соціології називається той елемент досліджуваної сукупності, щодо якого безпосередньо ведеться збір соціальної інформації.

Об'єкт незалежний від дослідника, а предмет формується самим дослідником.

Специфіка формулювання предмету дослідження. Предмет встановлює межі, в яких вивчається об'єкт. Зазвичай *предметом* конкретного соціологічного дослідження є девіантна поведінка, особливості підвищення ефективності соціального контролю за девіантними проявами, характеристики потреб, інтересів, ціннісних орієнтацій особистості тощо. Одному об'єкту відповідають різні предмети дослідження. Наприклад. Об'єкт – студенти вищого навчального закладу. Предмети дослідження: їх наукова, суспільно-політична діяльність, спілкування між ними, проблема вільного часу студентів і так далі.

Предметом дослідження прийнято вважати ту з сторін об'єкта яка безпосередньо підлягає вивченню. Це найбільш значуща сторона об'єкта з точки зору теорії і практики. Одному і тому ж соціальному об'єкту може відповідати кілька різних предметів дослідження, кожен з яких за змістом визначається тим, яку саме сторону об'єкта він відображає, з якою метою, а головне – для вирішення якої соціальної проблеми обраний.

Гіпотеза соціологічного дослідження. *Гіпотеза в соціологічному дослідженні* – це основане на інтуїції або науково обґрунтоване (в залежності від теми, мети і характеру дослідження) припущення про структуру соціального об'єкта, характер елементів і зв'язків, які утворюють ці об'єкти, механізми їх функціонування та розвитку. Гіпотези бувають двох типів: *описові та пояснювальні*. Описові, на відміну від пояснювальних, не аналізують причини висунення гіпотез, а описують їх. Наприклад. Я припускаю, що студенти 4 курсу погано знають соціологію – це описова гіпотеза. Я припускаю, що студенти 4 курсу погано знають соціологію, так як значна частина студентів не відвідує мої лекції, а отже, не володіє теоретичними знаннями, завдяки яким можна проводити соціологічні дослідження – це пояснювальна гіпотеза.

Логічне конструювання понять (понятійний апарат). Обґрунтованість описових і пояснювальних припущень (гіпотез) перевіряється шляхом зіставлення загальних і конкретних понять, які є основою соціологічного дослідження на основі конкретного співвіднесення з описом елементарних фактів, уточнюючи понятійний апарат, що застосовується в дослідженні. *Логічний аналіз основних понять* – це логічне структурування вихідних понять, що визначають предмет дослідження, точне пояснення їх змісту і структури. Інакше логічний аналіз називають теоретичною інтерпретацією понять. *Логічне структурування понять упорядковує основні категорії, які будуть застосовуватися в дослідженні*. Наприклад. Тема: «Вивчення впливу стилю спілкування на взаємини студентів». Основні поняття, яким необхідно дати визначення: стиль спілкування, темперамент, взаємини, комунікація, характер, цінності.

Сітьовий графік. Сітьовий графік – це графік розподілу робіт. Для того, щоб ввести фактор часу в організаційно-методичний план дослідження і забезпечити чітке і своєчасне виконання окремих видів робіт, зазвичай використовується в тому чи іншому вигляді схема сітьового графіка. Кожен з названих видів робіт складається, з ряду елементарних операцій, які виділяються в плані дослідження і представляються у вигляді сітьового графіка. Сітьовий графік, як правило, включає: час проведення; прізвище, ім'я, по батькові виконавців; найменування роботи; дату проведення роботи. Інші елементи додаються за бажанням замовника і виконавця роботи для більшої ретельності планування соціологічного дослідження.

Як справедливо зазначають українські дослідники: «Комплексність, багатоплановість, аналіз соціального об'єкта в усій його сукупності зв'язків та відношень відрізняє соціологічне дослідження від інших соціальних досліджень» [6, с. 514].

Необхідно підкреслити важливість ціннісної проблематики для соціологічних досліджень, так як за сформованою системою цінностей, ціннісних орієнтацій і установок суспільство має уявлення про конкретно-історичні особливості функціонування соціуму, його потенціал і перспективи розвитку. В даний час проблема цінностей є предметом пильної уваги і різнопланового вивчення українських вчених. Зазначимо, що аксіологічна проблематика особливо актуальна для суспільств, які переживають кризові явища, в періоди, коли змінюються умови суспільного життя і: соціальна структура суспільства, коли затверджується нова нормативно-ціннісна модель суспільства, коли ціннісні відмінності роблять істотний вплив на функціонування і розвиток суспільства.

У соціологічних дослідженнях найважливішою стороною є моральна складова. На наш погляд, доцільно чотири рівня моралі, в тій чи іншій мірі присутні при організації та проведенні соціологічного дослідження.

Це загальнофілософський рівень, який виступає методологічною основою дослідження в плані етичних норм і принципів проведення. Поняття другого рівня включають категоріальний апарат моралі так чи інакше присутній в соціологічних дослідженнях, а саме: мораль, моральність, добро, зло, обов'язок, честь, ідеал, цінності, моральний імператив, совість, толерантність. До третього рівня, що вивчає моральні аспекти з боку суспільних пріоритетів, відносяться моральна соціалізація, моральна атмосфера, моральна відповідальність, ціннісні світи соціуму, ціннісні орієнтації, моральна регуляція, моральні відносини, моральна свідомість, соціальні функції моралі, моральний самоконтроль, соціальна ефективність моралі, моральні санкції, моральний вигляд, аномія, девіація. Четвертий, рівень, орієнтується на емпіричну операціоналізацію понять попередніх, маючи на увазі конкретне втілення моральних категорій в методичну і методологічну частини соціологічного дослідження. Йдеться про моральність, моральні переконання, моральні принципи, моральні уявлення, моральні норми. Дані поняття сприяють отриманню об'єктивної інформації про прояви моралі в суспільстві, є основою інструментарію і методик збору, обробки наукової інформації про функціонування моралі в різних соціальних інститутах і соціальних групах, а також на рівні індивідуальної свідомості.

Висновки. Організація і проведення соціологічного дослідження уявляє собою комплекс заходів, спрямованих на забезпечення ефективної дослідницької діяльності, якісне вирішення поставлених завдань. Найбільш важливими та істотними особливостями в організації та проведенні соціологічного дослідження виступають: точне розуміння сформованої проблемної ситуації; пізнання специфіки досліджуваного об'єкта і предмета; конкретизація цілей і завдань дослідження; розуміння цінностей суспільства та досліджуваних груп; дотримання етичних вимог, що висувуються до проведення дослідження.

В рамках даного дослідження було необхідно враховувати сутність і природу цінностей в онтологічному сенсі, в аспекті буття. Саме ставлення особистості до світу, до блага, буття і виражається в цінностях та ідеалах, тому важливо розуміти, що для світу цінностей характерний специфічний порядок, що виявляється в тому, що цінності утворюють по відношенню один до одного якусь ієрархію, завдяки якій одні цінності стають «вищими» або «нижчими», ніж інші.

У зв'язку з цим для сучасного українського соціологічного дискурсу все більш значущим стає аналіз рівня розробленості теоретико-методологічних основ досліджень на базисі моральних складових, виявлення методологічних проблем сучасного стану моралі і моральності, перспектив розвитку. Щоб оцінювати моральну сторону прийнятих рішень, їх моральність, попереджати аномію, важливо володіти необхідними знаннями про реальне функціонування моралі в суспільстві. Тобто можемо зафіксувати вкрай високу потребу в дослідженнях духовно-моральних засад сучасного українського суспільства, що неможливо без точної організації та проведення всього комплексу соціологічного дослідження.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Богдан О. Що варто знати про соціологію та соціальні дослідження? Посібник-довідник для громадських активістів та всіх зацікавлених. Київ: Дух і Літера, 2015. 380 с.
2. Борінштейн Є. Нова соціокультурна реальність в Україні та її характеристики. *Перспективи. Соціально-політичний журнал*. 2005. № 4(24). С. 18–24.
3. Вишняк О. І. Електоральна соціологія: історія, теорії, методи. Київ: Інститут соціології НАНУ, Віпол, 2000. 309 с.
4. Є. І. Головаха, Н. В. Паніна. Інтегральний індекс соціального самопочуття (ІСС): конструювання і застосування соціологічного тесту в масових опитуваннях. Київ: Інститут соціології НАН України, 1997. 106 с.
5. Пилипенко В.Є. Українська соціологія сьогодні: дослідження основних сфер життєдіяльності суспільства. Львів: ЗУКЦ, 2012. 326 с.
6. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Під заг. ред. В.І. Воловича. Київ: Укр. Центр духовн. Культури, 1998. 736 с.

REFERENCES

1. Bohdan O. (2015). Shcho varto znaty pro sotsiologiiu ta sotsialni doslidzhennia? Posibnyk-dovidnyk dlia hromadskykh aktyvistiv ta vsikh zatsikavlenykh. Kyiv: Dukh i Litera. 380 s. [in Ukrainian].
2. Borinshtein Ye. (2005). Nova sotsiokulturna realnist v Ukraini ta yii kharakterystyky. Perspektyvy. Sotsialno-politychnyi zhurnal. № 4(24). S. 18–24. [in Ukrainian].
3. Vyshniak O. I. (2000). Elektoralna sotsiologhiia: istoriia, teorii, metody. Kyiv: Instytut sotsiologhii NANU, Vipol. 309 s. [in Ukrainian].
4. Ye. I. Holovakha, N. V. Panina. (1997). Intehralnyi indeks sotsialnoho samopochuttia (IISS): konstruiuvannia i zastosuvannia sotsiologichnoho testu v masovykh opytuvanniakh. Kyiv: Instytut sotsiologhii NAN Ukrainy. 106 s. [in Ukrainian].
5. Pylypenko V.Ie. (2012). Ukrainska sotsiologhiia sohodni: doslidzhennia osnovnykh sfer zhyttiedialnosti suspilstva. Lviv: ZUKTs, 2012. 326 s. [in Ukrainian].
6. Sotsiologhiia: kortkyi entsyklopedychnyi slovnyk (1998). / Pid zah. red. V.I. Volovycha. Kyiv: Ukr. Tsentru dukhovn. Kultury. 736 s. [in Ukrainian].

Borinshtein Yevgen Ruslavovych

Doctor of Philosophical Sciences, Professor,
Head of the Department of Philosophy, Sociology
and Management of Sociocultural Activities
South State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky”
26, Staroportofrankivska str., Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-0323-4457

PROBLEMATIC ISSUES OF ORGANIZING AND CONDUCTING A SOCIOLOGICAL STUDY

Relevance of the study. Modern social practice shows that today's knowledge is faced with the need to form new, more adequate state of society and social knowledge, methodological approaches to the traditions of studying social problems that have developed in sociology. In our study, such a complex situation is considered based on the realities of the needs of not only sociology, but also

the theory of Applied Social Sciences, professionally aimed at successfully overcoming the crisis phenomena of modern life, localized at the micro, meso – or macrosocial levels and depending on the values and morals of society, society, and the individual.

The aim of the study the peculiarities of the organization and conduct of sociological research, to identify the possibilities of using methods, techniques and procedures of traditional sociological research for prompt, reliable and concrete solution of important social problems. **The research object** is the process of organizing and conducting sociological research. As the **subject** of our work, we highlight problematic issues, features of organizing and conducting sociological research.

The theoretical and methodological foundations of the research are dialectical methods of cognition, axiological and hermeneutical methods. The author uses Objectivist and subjectivist approaches, structural-functional, system and integral approaches. The work is also based on the principles of empiricism developed in American sociology.

Results. The problems of ensuring the possibility of implementing the principles of organizing and conducting sociological research – efficiency, reliability, information, concreteness of results, the connection of practice with theory – should be considered based on the general concept of the unity of methodological, methodological and organizational aspects of research. The methodological principles of organizing and conducting sociological research – efficiency and reliability of Information – Act as a dialectical contradiction. This contradiction can be removed at the organizational, analytical, instrumental and methodological levels by taking into account the axiological and moral components of the organization and the implementation of sociological research.

Key words: sociology, sociological research, program of sociological research, social problem, goal, tasks, object subject, hypothesis, network graph, axiology, values, value orientations, moral, morality, socialization.